

3 KASIM ULUSLARARASI TEK SAĞLIK GÜNÜ

“Tek Sağlık Günü”, canlı veya cansız varlık ayrımı yapmaksızın ekosistem sağlığının korunması ve geliştirilmesine dünya çapında hem dikkat çekmek hem de bu konuda insanoğlunu harekete geçmek için 2016 yılından günümüze kadar yürütülen uluslararası bir kampanyadır.

3 Kasım tüm dünyada “Tek Sağlık Günü” olarak kutlanıyor. “Tek Sağlık Günü”, canlı veya cansız varlık ayrımı yapmaksızın ekosistem sağlığının korunması ve geliştirilmesine dünya çapında hem dikkat çekmek hem de bu konuda insanoğlunu harekete geçmek için 2016 yılından günümüze kadar yürütülen uluslararası bir kampanyadır.

Tek Sağlık, zoonotik ve vektörel hastalıklar, toprak, su ve gıda güvenliği, ruh sağlığı, kanser ve daha birçokları gibi günümüzde yaşam çevremizde karşı karşıya kaldığımız karmaşık halk, işçi ve çevre sağlığı sorunlarının ele alınmasında bütüncül ve koruyucu bakış açısını ön plana çıkartan kritik önemde bir politika aracıdır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (WOAH) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) başta olmak üzere bu dört kuruluş mevcut ve gelecekteki sağlık sorunlarının etkisini azaltmak amacıyla “insan-hayvan-bitki ve çevre arasındaki etkileşim” temelinde iş bir-

liği yaparak “Tek Sağlık Ortak Eylem Planı”nı (2022–2026)” geliştirmişlerdir.

Bu bütünsel ve iş birliği temelli yaklaşımın merkezinde, litosfer, hidrosfer ve atmosferin bir araya gelerek biyosferi de içine aldığı “doğal çevre” de bulunmaktadır. Canlı ve cansız varlıkların bir arada karşılıklı bağ ve etkileşim halinde olduğu, üzerinde veya içinde yaşamın sürdüğü karasal ve sulu jeolojik ortamlardan oluşmuş bu doğal çevrenin adı, jeoloji bilim ve mühendisliğinde “JEOLOJİK ÇEVRE” olarak tanımlanmaktadır.

Jeolojik çevrenin halk sağlığı üzerinde ne kadar etkili olduğuna dair bilgiler insanlık tarihi kadar eskidir. Bugün bu bilginin modern adı “TIBBİ JEOLOJİ” olarak tanımlanmaktadır.

Odamızın Tıbbi Jeoloji Çalışma Grubu, Tıbbi Jeolojiyi (Medical Geology); “Jeolojik faktörlerin, doğal ortamı oluşturan toprak, su ve havadaki elementlerin, minerallerin, bunlara ait yaşam çevresinde oluşan değişikliklerin, antropojenik tehlikelerin insan/hayvan/bitki sağlığı ile

etkileşimlerini; olumlu veya olumsuz etkilerini, korunmayı ya da yararlanmayı, doğal kaynakların modern tıp ve teşhis yöntemlerinde nasıl kullanılabileceğini çok disiplinli olarak araştıran ve çözüm önerileri geliştiren bilim alanıdır” şeklinde tanımlamıştır.

Tıbbi jeoloji bilimi bir yandan hem sağlık riskleriyle mücadele ederken, diğer taraftan hastalıkların çözüm yollarına ilişkin araştırmalar yapmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Tıbbi Jeoloji hastalıkların nedenlerini anlama, halk sağlığını koruma kadar doğal kaynakların tıbbi amaçlarla kullanımını araştırma, çevresel sağlık sorunlarına çözüm üretme, tehlike ve risk değerlendirmesi yapma, arazi planlaması ile yeraltı yapıları dahil imar, planlama, yapı üretim ve denetim gibi konulara bütüncül bir bakışa sahiptir.

Ülkemizde;

- Arsenik, asbest, kurşun, civa, eriyonit gibi kaya ve toprak yapısındaki ağır metal veya zehirli kimyasalların dağılımını bularak bu minerallerden kaynaklı hastalıklarla mücadelede,
- Ülkemizde Endemik Florozis olarak dünya tıp literatürüne geçen “Isparta Sarısı” olarak nitelenen florozis hastalığının engellenmesi,
- Tuzköy, Karain gibi Nevşehir’e bağlı yerleşim yerlerindeki volkanik arazilerde eriyonit solunması sonucu çok yüksek sayılarda yaşanan mezotelyoma kanserinin yayılmasının durdurulması,
- Çok sayıdaki yerleşim yerindeki asbest solunmasına bağlı gelişen mezotelyoma kanserinin kontrol altına alınması,
- Kütahya-Tavşanlı Dulkadir köyünde Arsenik’e bağlı kanser hastalığının nedenleri ve çözüm önerileri,
- Kapalı ocak maden işletmelerinde radon gazı veya diğer kayaçlardaki tozlardan kaynaklı hastalıkların tespiti ve korunma yöntemleri,
- Eskişehir ve çevresinde sudaki flor oranının yüksekliğinden kaynaklı florisiz hastalığına bağlı diş çürümeleri ağız ve diş sağlığı has-

talıkların tespiti ve önlenmesi gerekli önlemlerin alınması,

- Ev içi radon gazı konsantrasyonunun nedenleri ve olası çözüm önerilerinin geliştirilmesi,
 - Kaydan oyma yapıların insan sağlığı üzerine olası etkilerinin azaltılması,
- çalışmalarının altında tıbbi jeologlarımızın ve sağlık emekçilerinin imzası bulunmaktadır.

İnsan, bitki ve hayvan sağlığının korunmasına ve aynı zamanda kentsel ve kırsal yerleşim yerlerinin mekânsal planlanmasına entegre edilen çalışmalarıyla Tıbbi Jeoloji, bir bütün olarak ekosistem sağlığının sürdürülebilirliğine hizmet etmektedir.

Jeolojik çevrenin ekosistem sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar göstermektedir ki artan zorluklara ve karmaşıklığa karşın sağlık sorunlarını anlamak ve çözüme kavuşturmak yolunda TIBBİ JEOLJİ ETKİN VE TEMEL BİR REHBERDİR.

Türkiye gibi çevre sağlığı açısından karmaşık jeolojik yapıya sahip bir ülkede, antropojenik etkilerinde her geçen gün artması ile sağlıklı bir çevrede yaşam hakkı her geçen gün daha bir önem kazanıyor. Bu kapsamda, Sağlık Bakanlığı, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Büyükşehir Belediye Başkanlıklarımız başta olmak üzere tüm merkezi ve yerel yönetim kuruluşlarının halk sağlığının korunması kapsamında, jeoloji bilim ve mühendislik uygulamalarından daha fazla yararlanılması için çalışma yapmaya, kentlerin tıbbi jeoloji tehlike ve risk haritalarını hazırlayarak kentsel ve kırsal planlamaya entegre davet ediyoruz.

Evimizin, sokağımızın, mahallemizin, kentimizin, ülkemizin ve bir bütün olarak gezegenimizin tehlike ve risklerden arındırılarak daha da güvenli ve yaşanabilir hale gelmesi için TIBBİ JEOLJİ TEK SAĞLIK YOLUNDA İLERLEMEKTEDİR. Uluslararası Tek Sağlık Gününün ekosisteminin korunması konusunda farkındalık yaratması umuduyla...

Saygılarımızla

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası